

פרשת שפטים

קשות עצמאך ואחר כד קשות אחרים

שופטים ושוטרים תנתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשפטיך ושפטו את העם משפט צדק (ט"ז, י"ח)

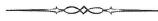
אם נעיין בסדר הפסוקים בפרשتناנו - נוכל לעמוד על דבר פלא. שכן הנה נאמר: "שופטים ושוטרים תנתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשפטיך, ושפטו את העם משפט צדק. לא תהה משפט, לא תכיר פנים ולא תכח שחוד, כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים. צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך".

בפשטות, כאשר אנו קוראים את הפסוקים הללו - בודאי מתקבל הרושם כי כל הציוינים הללו מופנים אל אותו אדם או ציבור. אולם כאשר אנו מתבוננים בתוכנם של הציוינים - מתברר כי למעשה הפסוק הראשון מופנה אל עם ישראל, אשר מצווה למנות שופטים ושוטרים בשעריו, בעוד הפסוקים הבאים - פונים דווקא אל השופטים ומזהירים אותם מפני כל הנהגה שאינה הוגנת! היכיזד יתישבו איפוא הדברים?

ונראה לומר, שגם הפסוק הראשון - כמו הפסוקים הבאים בעקבותיו - פונה אל השופטים עצמם, וכפי שנבואר.

שכן הנה, לכואורה, המילה ' לך' - מיותרת. וכי מה היה נחסר אילו היה נכתב בפסוק: "שופטים ושוטרים תנתן בכל שעריך"? לשם נחוצה ההדגשה זו - "תנת לך"? אלא שמכאן יכולים אנו ללמד כי כוונת הפסוק הינה דווקא לפנות אל השופטים עצמם, ולהזהיר אותם כי יהיו בראש ובראשונה שופטים על עצם - ורק לאחר מכן "שפטו את העם משפט צדק!"

מעיטה, יתבאר הפסוק כך: "שופטים ושוטרים תנתן לך בכל שעריך" - אתה הדיין מחויב בראש ובראשונה לשמש שוטרים ושופטים על עצמן, ליטול קורה מבין עיניך, ולודוא כי אתה מתוקן בתכלית. רק לאחר מכן - יכול אתה להמשיך כפי שמשיים הפסוק: "שפטו את העם משפט צדק"...

הראואה בה. עליו להתייחס לכל מאורע ומעשה, והרי זה בראש ובראשוña **למען עצמו** - הרבה יותר מאשר **למען זולתו!**

הבחינה האמיתית רק בפנימיות

לא תטע לך אשרה כל עין אצל מזבח ה' אלוקיך אשר תעשה לך
(ט"ז, כ"א)

על דרך הרמז יכולים אנו ללמידה מפסק זה מוסר השכל נפלא הנוגע אל כל אחד ואחד מאיתנו.

שכן לעתים, כאשר אנו עוסקים במצבה מסוימת - ליבנו נתון לנושאים אחרים, לעניינים שכל קשר בין מעשה המצואה לא קיים. ובכן, מבחינה מסוימת - ניתן לומר כי הדבר דומה ממש לנטיעת אשרה...

שכן גם עץ האשירה - דומה במראהו החיצוני לשאר העצים, וההבדל הינו רק בפנימיותו, בלבו פנימה, שם נמצא ההבדל העושה אותו לעצם של עובדה זוה! ובכן, הוא הדבר לעניינו... גם מעשים אשר כלפי חוץ נראים ישרים וمتוקנים - עלולים להיות מוקלקלים ופסולים בפנימיותם, כמו לדוגמה, כאשר בשעת עשייתם נתונם דעתו וליבו של העושה לנושאים אחרים...

וכאן נשים לב, כי בשם שאשרה חמורה יותר בודאי כאשר היא נטויה 'אצל מזבח ה' אלוקיך' - כך גם בנדון דין... אדם אשר את מעשה המצואה שלו מלאות תחושות שליליות - הרי הוא מביא את האשירה הפנימית שלו לצידה של המצואה אשר כמו כمزבח ה' אלוקים, אל המקום הקודש ביותר, והרי הוא ממש כמו שמציב אשירה אצל המזבח, רח"ל!

מעשי הדין – השפעתם לדורות

לא תטע לך אשרה כל עין אצל מזבח ה' אלוקיך אשר תעשה לך
(ט"ז, כ"א)

ובנראה (סנהדרין דף ז, ע"ב): "אמר ריש לקיש: כל המעמיד דין שאיןו הגון – כאילו גוטע אשירה בישראל, שנאמר:

"שופטים ושותרים תתן לך – וסמרק ליה: לא תטע לך אשרה כל עז". אמר رب אש: ובמקום שיש תלמיד הרים –/ca ilo/ נטעו אצל מובה, שנאמר: 'אצל מובה ה' אלקייך'."

ואמנם, בבעל הטורים כאן כתב רמז לדברי חז"ל הילו, כאשר הוא מצין כי המילה 'אשרה' – עולה בgmtaria כמו המילים: 'דין שאינו הגון'.

ולכארה עליינו לבאר, מדוע מדמה התורה הקדושה את הדיין שאינו הגון – דוקא לשירה? מדוע לא דמו אותו סתום לדבר טומאה אחר – כמו פסל מסיכה, אלילי עץ ואבן, או כל כיווץ'ב?

ונראה לומר, שישנו הבדל מהותי בין אשירה – לבין שאר סוגי העבודה הזאת. בעוד כל הפסילים למיניהם נותרים לנצח בגדים המקורי, ואינם מרוחקים את מימי הטומאה – הרי שהאשירה אינה כן. מطبع בריתיה היא גדלה ומתחפתה, לעיתים אפילו מצמיחה פירות, ובכך למעשה היא מרחיבה עוד ועוד את גבולות הטומאה שנוצרה בעולם בעת עבודה.

ובכן, כיווץ זה אף הדיין שאינו הגון. עליו להבין, כי לא זו בלבד שהוא עצמו שקץ ושוקץ – אלא שהוא עלול להשפיע גם על אחרים אשר ילמדו ממנו ומעשו, ובכך יתרחבו מימי הטומאה שיצר – עוד ועוד, כאשר כל הפירות הללו, ופרי פירותיהם עד העולם – כולם נזקפים לחובתו והוא עתיד להתבע עליהם בחומרה רבה!

חוקות הגויים פומלים את המנהג

ולא תקים לך מצבה אשר שני ה' אלקייך (ט"ז, כ"ב)

ופרש": "אשר שני – מובה אבני ומצות אדרמה צוה לעשות, ואת זו שני, כי חק היהת לבננים. ואעפ' שהיתה אהובה לו בימי האבות, עכשו שניה מאחר שעשאה אלו חק לעבודת כוכבים".

הרי לנו למועד מפורש, כי אפילו כל' שהיה משמש לקדושה – נפסל מכל וכל כאשר הגויים אימצו אותו לחוקם והשתמשו בו לפולחנם, שהרי מוצאים אנו כי אף שאהב הקב"ה את המצבה בתקופת האבות, והוא שימשה לקדושה שבקדושה – מכל מקום נפסלה לחלוtin כאשר אימצו אותה הגויים לחוקם והשתמשו בה לעבודת אליליהם!

ומכאן, יש ללמד תוכחת מגולה, לאותם מתחדשים שהעמידו צלם בהיכל, והם משתמשים בהיכלי תפילהם בעוגב [ולו יהיה הדבר באופן שאין בו חילול שבת...]. דרך שעושים הגויים בבית תפילהם... אף שבבית המקדש היינו מנוגנים לפני אבינו שבשימים בכל שיר, מכל מקום אחר שהגויים אימצאו את המנהג זהה והשתמשו בו לעבודתם - הרי שאסור הוא מכל וכל, פסול וטרף!

אחד יחיד ומיוحد

וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשָׁמֵשׁ או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתי (י"ז, ג')

ופרש": "אשר לא צויתי – לעובדים".

והנה, בגמר מסכת מגילה (דף ט, ע"ב) מספרים חז"ל: "מעשה בתלמידי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניס שבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינسن. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: 'כתבו לי תורה משה רבכם!'. נתן הקדוש ברוך הוא לבב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולם לדעת אחת, וככתבו לו וכו', וילך ויעבד אלהים אחרים אשר לא צויתי לעובדים".

כלומר, כאשר תרגמו הזקנים את התורה ליוונית עברו תלמידי המלך - הכניס הקב"ה עצה בלבם, וכולם כאיש אחד הוסיפו בפסוק דנן את המילה 'לעובדם' - ב כדי שלא ישתמעו הדברים כביבול הקב"ה לא ציווה על בראית המשם והירח, משמעות העוללה להביא לידי כפירה חיללה.

אלא שכאון לכארה יש לנו להקשות, אם אמן יש כאן מקום לטיעות, והרואה עלול לסביר ולהסביר בטעות מנוסח הדברים מסקנות של כפירה - מדובר נכתב הפסוק בצורה כזו? מדובר לא כתוב הקב"ה בתורה מלכתחילה: "אשר לא צויתי לעובדים", או כל נוסח אחר אשר לא היה מותיר מקום לטיעות?

ונראה לומר, שבפשט הפסוק ינסה משמעות נוספת מלבד זו שעליה עמד רשי", והוא אשר למשמעותו הוא נכתב בצורה שבה הוא נכתב.

שכן לכארה יש להתפללא, מדובר מוצאים אנו אנשים שעובדים לשמש ולירח, ועוד לאדמה אשר היא מקור התבואה והפרנסה - אין אנו מוצאים אנשים שעובדים?

ההסבר הוא, כי אנשים מתחשים לעבוד לכוחות שאינם בשליטתם, ואשר אין הם מסוגלים לצԶות עליהם ולהשפע על אופן התנהלותם! לפיכך, אנשים אינם עובדים לארץ - כיון שהיא נתונה בידם וככיוול גענית לציווים כאשר הם זורעים בה וקוצרים את יבולה, ולעומת זאת הם עובדים לשמש ולירח - אשר הם שמיימיים ורחוקים מהישג ידם, אין להם כל השפעה או שליטה על אופן התנהלותם, והם אף אינם יכולים לצזרות עליהם מעצמה...

את היסוד הזה - מלמדת אותנו התורה כאשר היא כתבת: "וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא ציוית". כלומר: האדם עלול לחשוב בלבבו, כי מאחר והוא אינו יכול לצזרות את צבא השמים במאומה - הרי שהדבר מוכיח על עליונותם, ומעטה ראווי לו לסתוד להם... לפיכך מזהירה התורה שלא לעשות כן - ואף מבהירה כי עונשו של החוטא יהיה חמוץ ביותר כפי שפורסם בפסוקים הבאים.

וכאן נDIGש, כי ישנה חשיבות מכרעת להגדרת המנייע הגורם לבני אדם להגרר אחר עבודות החבל לשמש ולירח, כמו לשאר צבא השמים.

שכן כאשר נבין את הסיבה לכך - נוכל אף להבין כי הדבר אינו הגיוני ואין מתkowski על הדעת, שהרי אם הסיבה לכך שסביר מאן דהו כי ראוי לעבד את צבא השמים שאינו נתון לשליטתו - הרי שסבירתו הינה סברת שיטות מוחלטת, שכן עובדת היות צבא השמים בלתי נשלטים - הינה ברות-שינוי!

בימינו כבר רואים אנו כי בני האדם העפילו אל הירח, וכי יודע להיכן עוד יגיעו בעתיד! היחיד אשר הינו בלתי מושג לחלוין, ואך לא יהיה בר השגה לעולם - הינו הבורא יתברך שמו, גובה מעלה גבוהים, ולכן רק לו לבדוק ראוי ונכון לעבוד!

למנוע עדות שקר

*יד העדים תהיה בו בראשנה להזכירו ויד כל העם באחרנה ובערת
הרע מקרכך (י"ז, ז')*

לכארוה, ניתן לומר כי ההלכה הזאת, המחייבת את העדים עצם להיות שותפים בהריגתו של הנידון הנהרג על פיה - نوعדה בכך להרטיע אותם מלהעיד עדות שקר.